

OBSAH**Úvod**

I. KAPITOLA: VŠEOBECNE ANTIDEMOKRATICKE ZÁSAHY, KTORÉ POSTIHLI AJ ŽIDOVSKÚ MINORITU (zákaz politických strán, zásahy proti samosprávnym orgánom, zákaz športových organizácií, regulovanie volieb do snemu Slovenskej krajiny). Reakcie Židov na zmenenú politickú situáciu v sfére politiky.

Dokument 1. Nedatovaný lojálny list sionistickej Židovskej strany slovenskej autonómnej vláde bezprostredne po jej vzniku. (31)

Dokument 2. Zápisnica zasadnutia delegátov z okresu Topoľčany zo 16.10.1938, ktorým bolo zmenené zloženie okresného zastupiteľstva na princípe „s komunistami, židmi a marxistami nebudeme viac zasadať“. (32)

Dokument 3. Prípís Krajského úradu v Bratislave z 19. 10. 1938, ktorý umožňoval rozpustiť samosprávne orgány, ktoré nevyhovovali HSL'S a nahradiť ich vládnyim komisárom. (34)

Dokument 4. List občanov mesta Turčianske Teplice (členov HSL'S) z 28. 10. 1938, ktorí sa sťažujú na výsledok demokratických obecných volieb v roku 1938 a žiadajú rozpustiť obecné zastupiteľstvo a nahradiť ho vládnyim komisárom. (35)

Dokument 5. Manifest Židom vydaný Židovskou Národnou Radou. (36)

Dokument 6. List Židov v Žiline Slovenskému národnému výboru, v ktorom vyjadrujú svoju bezvýhradnú oddanosť a poslušnosť. (36)

Dokument 7. Nedatovaný leták o vytvorení Židovskej ústrednej úradovne, do ktorej sa zlúčili najmä bývalí predstavitelia sionizmu. (39)

Dokument 8. Nariadenie Prezídia krajského úradu okresným úradom o zastavení a zakázaní ďalšej činnosti Židovskej strany na Slovensku z 24. 11. 1938. (40)

Dokument 9. Nariadenie Prezídia krajského úradu o zastavení a zakázaní činnosti Sjednotenej socialisticko sionistickej strany robotníckej – P.S. – A.G.F.Z. na Slovensku okresným úradom z 25. 11. 1938. (42)

Dokument 10. Hlásenie Okresného úradu v Kežmarku Prezídiu krajského úradu v Bratislave z 2. 12. 1938 o zastavení a zákaze činnosti Židovskej strany v okrese Kežmarok. (43)

Dokument 11. Nariadenie Prezídia krajského úradu všetkým okresným úradom z 2. 12. 1938 o vytvorení volebných obvodov podľa národnostného princípu, ako aj prísne utajenie tohto kroku. (44)

Dokument 12. Hlásenie Prezídia policajného riaditeľstva v Bratislave Prezídiu krajského úradu z 3. 12. 1938 o zastavení a zakázaní ďalšej činnosti Židovskej strany na Slovensku. (46)

- Dokument 13. Nariadenie vlády Slovenskej krajiny č. 70 z 5. 12. 1938 o rozpustení telovýchovných spolkov, ktoré sa týkalo aj židovského spolku Makabi. (48)
- Dokument 14. Hlásenie prezídia policajného riaditeľstva v Bratislave Prezídiu krajinského úradu o zastavení a zakázaní činnosti Sjednotenej socialisticko sionistickej strany robotníckej – PS – A.G.F.Z. na Slovensku – 7. 12. 1938. (49)
- Dokument 15. Lojálna výzva Židovskej ústrednej úradovne z decembra 1938 Židom, aby sa zúčastnili volieb do Snemu Slovenskej krajiny 19. 12. 1938. (50)
- Dokument 16. Nedatovaný text antisemitského plagátu vydaného Úradom propagandy pred voľbami do Snemu slovenskej krajiny. Plagát podpísal Jozef Tiso. (51)
- Dokument 17. Výmer Okresného úradu v Levoči z 19. 12. 1938, ktorým boli pozbavení členstva v obecnom zastupiteľstve v Levoči členovia Židovskej strany a Čsl. soc. dem. strany robotníckej. (52)
- Dokument 18. Zápisnica z 20. 12. 1938 o rozpustení a prevzatí majetku židovskej telovýchovnej jednoty Makabi v Nitre do rúk Hlinkovej gardy. (53)
- Dokument 19. List Ústrednej kancelária autonómnych ortodoxných židovských náboženských obcí na Slovensku rabínom a ortodoxným obciam z 25. 12. 1938, ktorým oznámili vytvorenie Výkonného výboru židovstva pre Slovenskú krajinu, ktorý mal reprezentovať ortodoxných Židov. (55)
- Dokument 20. Výnos Prezídia policajného riaditeľstva v Bratislave z 29. 12. 1938 o rozpustení Židovskej telovýchovnej jednoty Makabi v Bratislave. (56)
- Dokument 21. Prejav hlavného rabína Huga Stránskeho v žilinskej synagóge pri príležitosti prvého zasadania Snemu Slovenskej krajiny. Pripomína, že pri vytváraní zákonodárstva by sa malo pristupovať podľa starozákonného pravidla, že nebude rozdiel medzi zákonmi pre domácich a hostí, ktorí medzi nimi prebývajú. (58)
- Dokument 22. Pozvanie Židovskej ústrednej úradovne pre Krajinu Slovenskú na konferenciu do Žiliny, ktorá sa mala uskutočniť 22. 1. 1939. (59)
- Dokument 23. Zápisnica zjazdu Židovskej ústrednej úradovne pre Krajinu slovenskú v Žiline 22. 1. 1939. (60)
- Dokument 24. Vyhláška ministerstva vnútra o rozpustení Komunistickej strany Československa, Československej soc. dem. strany robotníckej, strany Deutsche sozialdemokratische Arbeiterpartei, Židovskej strany a Sjednotenej socialisticko-sionistickej strany robotníckej, lebo ich činnosť „ohrozovala verejný záujem“. (65)
- Dokument 25. Hlásenie Prezídia Policajného riaditeľstva v Bratislave Prezídiu krajinského úradu z 9. 2. 1939 o činnosti Židovskej ústrednej úradovne. (66)

Dokument 26. Nedatovaný materiál Židovskej ústrednej úradovne, odd. pre prevrstvovanie, ktorý sa zaoberá všeobecnými princípmi prevrstvovania ako aj organizačnými pokynmi pre kurzy a preškolenia. (70)

Dokument 27. Odvolanie sa E. Herzbrunna z 21. 2. 1939 proti pozbaveniu členstva v obecnom zastupiteľstve v Spišských Vlachoch. (72)

Dokument 28. Úradný záznam výpovede zástupcu Židovskej ústrednej úradovne O. Löbla z 24. 2. 1939 na Prezídium policajného riaditeľstva v Bratislave ohľadom používania zapečatených miestností, ktoré predtým používala zakázaná telovýchovná jednota Makabi. (73)

Dokument 29. Článok hlavného rabína v Novom Meste nad váhom A. Friedera Aké poriadky? uverejnený v Židovských novinách 24. 2. 1939, v ktorom reaguje na článok So Židmi treba robiť poriadky z novín Gardista (18. 2. 1939), v ktorom útočili na talmudistické školy. (74)

Dokument 30. Hlásenie policajného riaditeľa v Bratislave Krajinskému úradu v Bratislave z 25. 2. 1939 o vytvorení Výkonného výboru ort. židovstva pre Slovenskú krajinu. (76)

Dokument 31. Článok O. Neumanna Hyeny okolo vysťahovalcov, ktorý zachytáva možnosti emigrácie Židov zo Slovenska. Vydaný v Židovských novinách 3. 3. 1939. (79)

II. KAPITOLA: SLOVENSKÁ AUTONÓMNA VLÁDA A CENTRÁLNE ORGÁNY O ŽIDOVSKEJ OTÁZKE (vrátane návrhov zákonov)

Dokument 32. Vládne nariadenie z 18. 10. 1938 o dočasnej úprave verejného notárstva, ktoré umožňovalo ministromi pravosúdia zbaviť úradu verejného notára „ktorý nebol hodný dôvery“. (82)

Dokument 33. Úryvok z vystúpení ministrov F. Ďurčanského a P. Teplanského v Hlohovci, ktoré sa týkajú problematiky Židov. Uverejnený v denníku HSL'S Slovák 25. 10. 1938. (83)

Dokument 34. Nariadenie autonómnej vlády z 29. 10. 1938 o zavedení všeobecného nedeľného odpočinku na Slovensku. (84)

Dokument 35. Návrh Prezídia ministerstva hospodárstva z 9. 11. 1938 ako riešiť židovskú otázku. Návrh je reakciou na nariadenie J. Tisu o deportáciách zo 4. 11. 1938 a následné dokumenty, ktoré sa týkali tohto problému. (85)

Dokument 36. Zápisnica zo zasadania Poradného zboru pre otázky hospodárske a finančné a predsedníctva finančnej rady pre Slovensko, ktorá za účasti ministra hospodárstva P. Teplanskeho 9. 11. 1938 rokovala o „riešení“ židovskej otázky v oblasti podnikania. Členovia sa zhodli, že túto otázku chcú riešiť evolučne a etapovite, aby nedošlo k hospodárskym stratám. (86)

- Dokument 37. Úryvok z prejavu K. Sidora 22. 11. 1938 v Redute v Bratislave, uverejnený v Slovenskej politike. V prejave sa zmienil aj o „riešení“ židovskej otázky v slovenskom sneme. (92)
- Dokument 38. Rezolúcia Spolku slovenských medikov z 29. 11. 1938, v ktorej sa vyjadrujú k židovskej problematike a pre Židov pri štúdiu medicíny žiadajú numerus nullus, po 25 rokoch potom numerus clausus. (93)
- Dokument 39. Rozhovor medzi ministrom zahraničných vecí Č-SR F. Chvalkovským a vyslancom Veľkej Británie v Č-SR B. C. Newtonom, ktorý sa uskutočnil 9. 12. 1938 a týkal sa rokovaní o pôžičke, ako aj otázok Židov a utečencov. (93)
- Dokument 40. Úryvok z článku A. Macha Slovenský štát, ktorý uverejnil denník HSL'S Slovák 11. 12. 1938, v ktorom hovorí o problematike Židov. (95)
- Dokument 41. Tlačová správa Židovských novín o prijatí zástupcov Židovskej ústrednej úradovne predsedom vlády J. Tisom v januári 1939. (97)
- Dokument 42. List Predsedníctva ministerskej rady v Prahe Ministerstvu hospodárstva autonómnej vlády z 11. 1. 1939 o vytvorení dvoch subkomisií existujúcej komisie pre štúdium židovskej otázky. Jedna sa má zaoberať problematikou hospodárskou, druhá všeobecnou. (97)
- Dokument 43. Predsedníctvo ministerskej rady v Prahe 16. 1. 1939 určilo ekonomické podmienky, za ktorých mohli Židia emigrovať. 50% majetku mali nechať v Č-SR, za 40% mohli nakúpiť tovar a tento vyviezť a len 10% svojich financií si mohli zobrať. Materiál bol označený ako tajný. (98)
- Dokument 44. List generálneho riaditeľa Exportného ústavu Česko-slovenského v Prahe z 17. 1. 1939, ktorý posiela materiály o vzťahu židovskej otázky a česko-slovenského vývozu. (101)
- Dokument 45. Vláda Slovenskej krajiny dňa 23. 1. 1939 vytvorila komisiu pre riešenie židovskej otázky na Slovensku. Jej členmi sa stali K. Sidor, štátny minister, M. Pružinský, minister hospodárstva, P. Teplánsky, minister financií, F. Ďurčanský, minister dopravy a verejných prác a J. Virsík, advokát. (103)
- Dokument 46. Úryvok z článku v Slovenskej politike z 27. 1. 1939, v ktorom citujú vystúpenie J. Tisu pred zahraničnými novinármi, kde hovoril aj o židovskej otázke. (104)
- Dokument 47. Interview K. Sidora 27. 1. 1939 pre Exchange Telegraph, v ktorom sa zmienil aj o zákonom a nie násilnom riešení židovskej otázky na Slovensku. (104)
- Dokument 48. Dokumenty o úniku židovského kapitálu zo Slovenska. List Prezídia krajinského úradu v Bratislave Policajnému riaditeľstvu v Prahe z 13. 2. 1939, v ktorom sa hovorí o nelegálnom vývoze 2 ¼ miliardy Kčs. zo Slovenska do Čiech, resp. odtiaľ ďalej do Holandska a Veľkej Británie. List F.

- Pokorného, osobného tajomníka J. A. Baťu z 28. 1. 1939 ing. J. Stanovi, v ktorom ako príloha sú uvedené údaje o vývoze židovského kapitálu zo Slovenska. (105)
- Dokument 49. Správa zo Židovských novín z 3. 2. 1939 o stretnutí delegácie Židovskej ústrednej úradovne s ministrom školstva J. Sivákom. (108)
- Dokument 50. Minister spravodlivosti (pravosúdia) M. Vančo dňa 1. 2. 1939 žiadal Prezídium najvyššieho súdu v Bratislave a Levoči, aby sudcom židovskej národnosti alebo vierovyznania nebola pridelená súdna agenda. (109)
- Dokument 51. Úryvok z radikálnych prejavov A. Macha a K. Murgaša v Rišňovciach 5. 2. 1939, ktoré sa týkali problematiky Židov. (109)
- Dokument 52. Návrh Rezortu obchodu, priemyslu a živností ministerstva hospodárstva autonómnej vlády zo 7. 2. 1939 zaslaný Predsedníctvu slovenskej autonómnej vlády, v ktorom žiadajú vymeniť člena komisie pre riešenie židovskej otázky na Slovensku J. Virsíka zástupcami rezortu obchodu, priemyslu a živností ministerstva hospodárstva. (111)
- Dokument 53. Interview J. Fränkela, zástupcu Židovskej telegrafnej agentúry s J. Tisom, v ktorom Tiso povedal, že „otázka židovská bude na Slovensku riešená spravodlivo, sociálne a ľudsky“. (112)
- Dokument 54. List Ústavu pro péči o uprchlíky při ministerstvu sociální a zdravotní správy v Prahe Policajnému riaditeľstvu v Bratislave z 21. 2. 1938, v ktorom je povolenie pre Ústrednú kanceláriu židovských náboženských ortodoxných obcí v Bratislave organizovať emigráciu do Palestíny. V liste je žiadosť na spoluprácu Policajného riaditeľstva v Bratislave pri spoluorganizovaní transportov Židov do zahraničia. (113)
- Dokument 55. Vystúpenia poslancov F. Karmasina, P. Čarnogurského, G. Reháka, V. Moravčíka, J. Magutha a A. Macha v Sneme krajiny Slovenskej 21-3. 2. 1939 k problematike Židov. (114)
- Dokument 56. List Ministerstva financií v Prahe z 2. 3. 1939, ktorý vysvetľuje pozadie dohody medzi Česko-Slovenskom, Veľkou Britániou a Francúzskom o finančnej pôžičke, resp. finančnom dare, ktorý mal byť použitý na pomoc emigrantom – najmä Židom z nacistického Nemecka, resp. bývalého Rakúska na emigráciu do tretích krajín.. (117)
- Dokument 57. Zápisnica o schôdzi Slovenskej exportnej komisie, ktorá 3. 3. 1939 prejednávala návrh P. Fritscha na „riešenie“ židovskej otázky. (121)
- Dokument 58. Návrh P. Fritscha na „riešenie“ židovskej otázky. Návrh bol prejednávaný na zasadnutí Slovenskej exportnej komisie 3. 3. 1939. (122)
- Dokument 59. Nedatovaný návrh zákona upravujúci pobyt Židov v ČSR. (126)
- Dokument 60. Osem návrhov zákonov a vládnych nariadení F. Ďurčanského na „riešenie“ židovskej otázky podaných 3. 3. 1939 jednotlivým ministerstvám autonómnej vlády. Išlo o návrhy: zákona o nadobudnutí

krajinskej príslušnosti a domovského práva na území Slovenskej krajiny (v § 3 tohto návrhu je aj definícia Žida, ktorá vychádza z konfesionálneho princípu), vládne nariadenie Slovenskej krajiny o čiastočnej úprave vlastníctva a držby pozemkového majetku v Slovenskej krajine, vládne nariadenie o vývoze majetku z územia Slovenskej krajiny, vládne nariadenia o prechodnej úprave a revízii advokátskych zoznamov na území Slovenskej krajiny, vládne nariadenie o úprave lekárskej praxe na území Slovenskej krajiny, vládne nariadenie o úprave niektorých koncesií živnostenských, vládne nariadenie o čiastočnej úprave pomeru súkromných zamestnancov, vládne nariadenia o vylúčení niektorých osôb zo štátnych verejných a iných služieb na území Slovenskej krajiny. (130)

Dokument 61. Návrh vládneho nariadenia (zákona) o zaistení sociálnej a hospodárskej rovnováhy v súvisi so židovskou otázkou od K. Mederlyho, ktorý odznel 5. 3. 1939 na zasadaní Komisie pre riešenie židovskej otázky na Slovensku v Carltone. V § 25 jej návrh na definíciu Žida, ktorá vychádza z konfesionálneho i ideologického princípu. (150)

Dokument 62. Nedatované pripomienky ministerstva hospodárstva k dokumentu K. Mederlyho Návrhu vládneho nariadenia (zákona) o zaistení sociálnej a hospodárskej rovnováhy v súvisi so židovskou otázkou. (156)

Dokument 63. Nedatovaný návrh J. Virsíka, člena Komisie pre riešenie židovskej otázky na Slovensku, vládneho nariadenia na zriadenie „Krajinskej ústredne pre židovské záležitosti“, ktorá by mala na starosti „riešenie“ židovskej otázky. V § 8. je definícia Žida. (158)

Dokument 64. Správa Židovských novín o prijatí delegácie Židovskej ústrednej úradovne ministrom školstva J. Sivákom 7. 3. 1939. (160)

III. KAPITOLA: KATOLÍCKA CIRKEV O ŽIDOVSKEJ OTÁZKE

Dokument 65. List J. Tisu ako predsedu vlády Slovenskej krajiny 15. 11. 1938 biskupom na Slovensku (v Trnave, Nitre, Spišskej Kapitule a Banskej Bystrici) aby biskupi uložili farárom prísne postupovať pri krstení Židov, resp. vyžadovať ich prípravu ku krstu. (161)

Dokument 66. Odpoveď trnavského biskupa P. Jantauscha 25. 11. 1938 na list J. Tisu. Biskup oznamuje Tisovi, že v prípade prestupovanie Židov na kresťanskú vieru sa vyžaduje, aby prekonali dlhší katechumenát. (162)

Dokument 67. Úryvok z článku Temné noci z katolíckeho časopisu Duchovný pastier, ktorý napísal Š. Z. (pravdepodobne Š. Zlatoš). Článok bol uverejnený v decembrovom čísle v roku 1938. Jeho časť kriticky pojednáva o Židoch. (162)

Dokument 68. Interview provinciála jezuitov R. Mikuša denníku Slovák (uverejnené 10. 2. 1939) k problematike Židov na Slovensku, resp. k postoju katolíckej cirkvi k židovskej otázke. (163)

Dokument 69. Prednáška dekana teologickej fakulty v Bratislava A. Spesza na tému Rasizmus, merítka mravnosti, ktorá odznela 15. 2. 1939. (167)

Dokument 70. Otvorený list rabína A. Friedera na interview provinciála jezuitov R. Mikuša Slováku 10. 2. 1939, v ktorom sa vyslovil k židovskej otázke. (168)

Dokument 71. Odpoveď R. Mikuša na otvorený list hl. rabína A. Friedera. (169)

Dokument 72. Prednáška Š. Zlatoša z katolíckej bohosloveckej fakulty v Bratislave na tému „Kresťanstvo a židovstvo“, ktorá odznela 12. 3. 1939. (171)

IV. KAPITOLA: KONKRÉTNE PROTIŽIDOVSKÉ AKCIE

IV. 1. Zásah do náboženského života. Zákaz Eruv- drôtov

Dokument 73. Nariadenie Krajského úradu v Bratislave z 22. 10. 1938 všetkým podriadeným správny úradom o podmienkach pre povolenie Eruv-drôtov. (174)

Dokument 74. Povolenie Rady mesta Prešova z 12. 11. 1938 židovskej ortodoxnej náboženskej obci v meste Prešov postaviť si Eruv-drôty. (176)

Dokument 75. Nariadenie vládneho komisára mesta Prešov zo 6. 12. 1938 odstrániť Eruv-drôty. (177)

Dokument 76. Odvolanie sa židovskej náboženskej obce v Prešove z 23. 12. 1938 proti zákazu Eruv-drôtov, ktoré nariadil vládny komisár. (178)

Dokument 77. List vládneho komisára mesta Prešov Okresnému úradu v Prešove z 11. 1. 1939, v ktorom zdôvodňuje zákaz Eruv-drôtov. Súčasne podáva aj odvolanie žid. náboženskej obce proti zákazu. (179)

Dokument 78. Výmer Okresného úradu v Prešove Autochtónnej ortodoxnej židovskej náboženskej obci v Prešove z 16. 6. 1939, ktorým bolo nariadené Eruv-drôty odstrániť. (180)

Dokument 79. Odvolanie židovskej ortodoxnej náboženskej obce v Šarišských Lúkach na Okresný úrad v Prešove z 18. 11. 1938 proti zákazu Eruv-drôtov. (181)

Dokument 80. Oznámenie obecného notára zo Šarišských Lúk Okresnému úradu v Prešove z 19. 11. 1938, že nariadil odstrániť Eruv-drôty. (182)

Dokument 81. List obecného notára z Šarišských Lúk Okresnému úradu v Prešove zo 17. 1. 1939, v ktorom je zamietavé stanovisko vládneho komisára v Šarišských Lúkach k odvolaniu sa židovskej ortodoxnej náboženskej obce v Šarišských Lúkach ohľadom Eruv-drôtov. (183)

Dokument 82. List obvodného notára v Šarišských Lúkach Okresnému úradu v Prešove z 31. 3. 1939, v ktorom predkladá na základe žiadosti kresťanských obyvateľov danej obce zamietnutie povolenia na Eruv-drôty. (183)

Dokument 83. Odvolanie židovskej náboženskej obce zo Šarišských Lúk na Okresný úrad v Prešove dňa 30. 7. 1939 proti rozhodnutiu vládneho komisára zamietnuť ich žiadosť o Eruv-drôty. (184)

Dokument 84. Rozhodnutie Krajinského úradu v Bratislave zo 4. 12. 1939 na základe ktorého musí židovská náboženská obec v Šarišských Lúkach odstrániť Eruv-drôty. (185)

IV. 2. Konkrétne protižidovské vystúpenia

Dokument 85. Hlásenie Četníckej stanice v Spišskom Podhradí Okresnému úradu v Levoči z 11. 10. 1938 o protižidovských výhražných listoch, ktoré dostali viacerí židovskí obyvatelia Spiš. Podhradia. (187)

Dokument 86. Text jedného z anonymných výhražných protižidovských listov zadržaných Četníckou stanicou v Spišskom Podhradí 11. 10. 1938. (187)

Dokument 87. Správa Okresnému úradu v Trstenej Prezídiu krajinského úradu zo 17. 10. 1938 o protižidovských výtržnostiach, ktoré nastali po demonštrácii za autonómiu Slovenska. Okresný úrad následne zakázal v Trstenej, Tvrdošíne a Liesku zdržovať sa na verejných miestach po 20. hod. (188)

Dokument 88. Hlásenie Četníckej stanice v Sučanoch Okresnému úradu v Martine z 18. 10. 1938 o protižidovských výtržnostiach v Turanoch. (190)

Dokument 89. Sťažnosť Novosionistickej organizácie, miestnej skupiny v Brne Prezídiu krajinského úradu v Bratislave z 24. 11. 1938 na neoprávnené konanie Hlinkovej gardy pri odchode transportu z Bratislavy do Palestíny. (191)

Dokument 90. Hlásenie Četníckej stanice v Nitre Okresnému úradu v Nitre z 26. 11. 1938 o protižidovských nápisochoch a nálepkách v meste, ktoré robila Hlinkova garda. (193)

Dokument 91. Hlásenie Policajného riaditeľstva v Bratislave z 30. 11. 1938 o maľovaní protižidovských hesiel v Bratislave na Michalskej ulici. (194)

Dokument 92. Krajinský úrad v Bratislave potvrdzuje 2. 12. 1938 rozsudok nad J. Klempom a spol. za maľovanie protižidovských hesiel na výklady židovských obchodov na Michalskej ulici v Bratislave. (195)

Dokument 93. Prípís Prezídia policajného riaditeľstva v Bratislave Prezídiu ministerstva vnútra z 3. 1. 1939, v ktorom sa vyjadrujú k sťažnosti Novosionistickej organizácie, pobočky v Brne na konanie Hlinkovej gardy v Bratislave pri odchode transportu židovských emigrantov do Palestíny 22. a 23. 11. 1939. (196)

Dokument 94. Žiadosť Okresného úradu v Trenčíne Prezídiu krajinského úradu z 31. 1. 1938, aby mohli vydať vyhlášku, na základe ktorej by Židia nesmeli vyvesovať portrét A. Hlinku. (199)

Dokument 95. List Prezídia krajinského úradu Krajinskému veliteľstvu četníctva v Bratislave a Hlavnému veliteľstvu Hlinkovej gardy zo 16. 2. 1939,

v ktorom navrhujú, aby HV HG vydalo podriadeným útvarom HG nariadenie, že nesmú protizákonne postupovať proti Židom. (199)

Dokument 96. Hlásenie Okresného veliteľstva v Novom Meste nad Váhom Krajskému veliteľstvu četníctva v Bratislave o protižidovských akciách v okrese. 30. 1. 1939 HG kontrolovala, kto kupuje u židovských obchodníkov a miestami tomu aj bránila. 3. 2. 1939 na veľkostatku Žida Horvátha v Častkovciach niekto vylámal súkromné telefonické vedenie, keď to prišli četníci vyšetrovať, postavila sa proti tomu v podstate celá dedina a veľkostatkár musel pred nastúpenou HG vyhlásiť, že HG z toho neupodozrieva. (200)

Dokument 97. Hlásenie Policajného riaditeľstva v Bratislave Prezídiu krajského úradu v Bratislave z 3. 4. 1939 o prehmatoch Hlinkovej gardy v Bratislave od októbra 1938 do februára 1939. (204)

IV. 3. Pogromistické akcie v Piešťanoch a Trnave

Dokument 98. Hlásenie Okresného úradu v Piešťanoch Prezídiu krajského úradu v Bratislave z 12. 2. 1939 o ustanovujúcej schôdzi Slovensko-nemeckého spolku. (206)

Dokument 99. Hlásenie policajného riaditeľstva v Bratislave-Zpravodajská odbočka Prezídiu krajského úradu, ref. IV. z 23. 2. 1939 o situácii v Piešťanoch a o ilegálnej letákovvej akcii. (207)

Dokument 100. Protižidovský leták z Piešťan, ktorý bol rozhadzovaný v meste v noci zo 14. na 15. 2. 1939. (212)

Dokument 101. Hlásenie Okresného úradu v Piešťanoch Prezídiu krajského úradu z 8. 3. 1939 o výtržnostiach v Piešťanoch 3. 3. 1939. (212)

Dokument 102. Vyhláška Okresného úradu v Piešťanoch zo 4. 3. 1939, ktorou bol vyhlásený zákaz zhromažďovania v Piešťanoch, zákaz nočného vychádzania a zákaz predávať liehové nápoje. (216)

Dokument 103. Žiadosť obidvoch židovských náboženských obcí v Trnave z 24. 1. 1939 J. Tisovi, aby zasiahol v Trnave, kde dochádza k rozsiahlym fyzickým útokom proti židovskej komunite. (217)

Dokument 104. Predsedníctvo slovenskej vlády zaslalo 2. 2. 1939 na vyšetrenie sťažnosť židovských náboženských obcí v Trnave. (218)

Dokument 105. Hlásenie Četníckej stanice v Trnave Okresnému úradu v Trnave z 24. 2. 1939, ktoré potvrdzuje sťažnosť židovských náboženských obcí v Trnave. (219)

Dokument 106. Udanie a vypočúvanie J. Bílika pre antisemitské aktivity Četníckou stanicou v Trnave 24. 2. 1939. (221)

Dokument 107. Okresný úrad v Trnave oznamuje Predsedníctvu slovenskej vlády 1. 3. 1939, že v meste panuje po zakročení četníctva poriadok. (225)

IV. 4. Deportácie z novembra 1938

IV. 4. 1. Deportácie v dokumentoch centrálnych štátnych orgánov

Dokument 108. Hlásenie policajného prezidenta v Bratislave J. Juska o promad'arskej židovskej demonštrácii v Bratislave 1. 11. 1938. (226)

Dokument 109. Nariadenie Prezídia krajinského úradu v Bratislave z 2. 11. 1938, aby Židia pri okupácii južného Slovenska Maďarskom po I. Viedenskej arbitráži ostali na odstúpených územiach a nemohli sa dostať na Slovensko. Potulní Rómovia mali byť odtransportovaní na územia, ktoré pripadli Maďarsku. (228)

Dokument 110. Nariadenie J. Tisu z 4. 11. 1938 na deportácie nemajetných Židov z územia celého Slovenska na územia odstúpených Maďarsku. Súčasne bohatí Židia s majetkom nad 500.000,- Kč mali byť dočasne internovaní, aby nemohli opustiť územie Slovenska. (228)

Dokument 111. Zmena nariadenia J. Tisu 4. 11. 1938. Deportácie sa mali týkať len Židov - cudzincov a Židov – bezdomovcov. Súčasne bolo nariadené, aby boli deportovaní Židia do svojich domovských obcí. (230)

Dokument 112. List Prezídia ministerstva hospodárstva z 5. 11. 1938 ministerstvu vnútra o možných negatívnych hospodárskych dôsledkoch deportácií. (230)

Dokument 113. Úradný záznam zo 7. 11. 1938 o likvidovaní deportácií nariadených 4. 11. 1938. Nariadenie vydal J. Tiso za prítomnosti krajinského prezidenta J. Šimku. (231)

Dokument 114. Nariadenie Prezídia krajinského úradu v Bratislave z 8. 11. 1938 o likvidovaní deportácií, ktoré nariadil J. Tiso 4. 11. 1938. (231)

Dokument 115. Hlásenie Prezídia policajného riaditeľstva v Bratislave z 9. 11. 1938 Prezidiu krajinského úradu o tom, že zástupca „United Press of America“ Joksi sa informoval z Berlína o počte deportovaných zo Slovenska. Policajný riaditeľ uviedol počet 4000 Židov len z Bratislavy. (233)

Dokument 116. Nariadenie Prezídia krajinského úradu v Bratislave z 8. 12. 1938, na základe ktorého bolo možné prevziať Židov z táborov (Veľký Kýr a Miloslavov), ktoré sa deportáciách vytvorili na demarkačnej línii nazad do okresov, odkiaľ boli pôvodne deportovaní. (234)

Dokument 117. Nariadenie Prezídia krajinského úradu z 10. 12. 1938, ktoré sa týka opustených židovských podnikov. (236)

IV. 4. 2. Deportácie a Adolf Eichmann

Dokument 118. Výpoveď J. Janeka 9. 11. 1938 na Policajnom riaditeľstve v Bratislave o príprave deportácii Židov s pomocou A. Eichmanna v Bratislave 4. 11. 1938. (237)

Dokument 119. Výpoveď J. Janeka 14. 11. 1938 na Policajnom riaditeľstve v Bratislave o pobyte A. Eichmanna na Slovensku v októbri a novembri 1938. (240)

Dokument 120. Nedatovaný list J. Falátha, v ktorom vysvetľuje prípravu deportácií Židov v novembri 1938, včítane zainteresovania A. Eichmanna do ich prípravy dokumentu zo 4. 11. 1938, ktoré začali celú deportačnú akciu.

(241)

IV. 4. 3. Deportácie a tábory v „krajine nikoho“ na slovensko-maďarských hraniciach

Dokument 121. Poverenie Ústrednej kancelárie autonómnych ortodoxných žid. náboženských obcí na Slovensku z 15. 11. 1938 pre H. Schwarza, aby vyjednával so štátnymi orgánmi o Židoch v tábore v Miloslavove.

(245)

Dokument 122. Hlásenie styčného dôstojníka v Seredi mjr. Jozefa Turanca z 24. a 25. 11. 1938 o situácii Židov v tábore na hranici.

(245)

Dokument 123. Hlásenie styčného dôstojníka úseku Bratislava – pluk. A. Šlejmara veliteľstvu Rafael v Trnave z 26. 11. 1938 o Židoch na slovensko-maďarskej hranici.

(247)

Dokument 124. Zápisnica podpísaná 26. 11. 1938 slovenskými a maďarskými civilnými a vojenskými osobami o vzájomnej výmene násilne vyvezených Židov. Krajinský úrad túto dohodu potvrdil, pričom nariadil, aby sa výmena realizovala na princípe reciprocity (jeden za jedného).

(248)

Dokument 125. List ortodoxnej náboženskej obce predsedovi vlády J. Tisovi 29. 11. 1938 o situácii v táboroch v Miloslavove a Veľkom Kýre. Zástupcovia náboženskej obce opísali ťažký život deportovaných v „krajine nikoho“ a navrhli návrat deportovaných, pričom náklady by hradila náboženská obec.

(250)

Dokument 126. Tri vojenské hlásenia veliteľovi úseku Bratislava o ťažkej situácii Židov v táboroch na demarkačnej čiare – 26., 27. a 29. 11. 1938.

(252)

Dokument 127. Hlásenie styčného dôstojníka úseku Bratislava - pluk. A. Šlejmara generálovi J. Bejlovi z 30. 11. 1938 o návšteve tábora v Miloslavove.

(254)

Dokument 128. Povolenie Krajinského úradu z 3. 12. 1938 dodávať do tábora pri Miloslavove potraviny.

(256)

Dokument 129. Hlásenie Okresného úradu v Bratislave zo 6. 12. 1938 Prezídiu krajinského úradu o situácii Židov v tábore v Miloslavove.

(256)

Dokument 130. Hlásenie Okresného úradu v Bratislave Prezídiu krajinského úradu zo 14. 2. 1938 o likvidovaní tábora v Miloslavove.

(257)

Dokument 131. Hlásenie Okresného úradu v Nitre Prezídiu krajinského úradu z 21. 2. 1939 o prevzatí 158 deportovaných Židov z tábora Veľký Kýr nazad na Slovensko.

(258)

IV. 4. 4. Deportácie v jednotlivých okresoch

Dokument 132. Potvrdenie Četnickej stanice v Bánovciach nad Bebravou zo 6. 11. 1938 Š. Korčmárošovi, že odovzdal veci, ktoré dňa 5. 11. 1938 odobral židovským obyvateľom mesta Weiserovi a D. Rothovi pred ich deportovaním (259)

Dokument 133. Hlásenie Okresného úradu v Bánovciach nad Bebravou Prezídium krajinského úradu z 9. 11. 1938 o priebehu deportácií. (260)

Dokument 134. Hlásenie zo 17. 12. 1938 o prevzatí troch Židov vo Veľkom Kýre, ktorí boli deportovaní z okresu Bánovce nad Bebravou. (261)

Dokument 135. Hlásenie Okresného úradu v Banskej Bystrici z 8. 11. 1938 Prezídium krajinského úradu o priebehu deportácii v okrese. Informácia o zbierke židovských obyvateľov Banskej Bystrice, ktorí odovzdali 1.380.000.- Kč. (262)

Dokument 136. Hlásenie Okresného úradu v Banskej Štiavnici Prezídium krajinského úradu z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií v okrese. V hlásení sú zaznamenané reakcie Židov, ako aj kritický postoj majoritných Slovákov k deportáciám. (263)

Dokument 137. Okresný náčelník v Bardejove G. Konka vyhlásil 5. 11. 1938 zákaz vychádzania a pohybu po uliciach mesta Bardejov. Následne bola realizovaná celomestská razia na Židov. (264)

Dokument 138. Nariadenie Okresného úradu v Bardejove zo 6. 11. 1938 podriadeným správnym a policajným orgánom ohľadom postupu pri deportáciách, vrátane vytvorenia kontrolných hliadok, ktoré zamedzia prístup vracujúcich sa deportovaných Židov nazad do mesta. (265)

Dokument 139. Hlásenie Okresného úradu v Bardejove z 9. 11. 1938 Krajinskému úradu v Bratislave o priebehu deportácií z okresu. V okrese bola uskutočnená razia a deportovaných bolo 110 Židov. (Iný prameň hovorí o 308 Židoch). (267)

Dokument 140. List Židovskej náboženskej obce z Brezna z 10. 11. 1938, ktorá urobila po začiatku deportácií zbierku 35.300,- Kč. (268)

Dokument 141. Hlásenie Okresného úradu v Čadci Prezídium krajinského úradu (nedatované) o negatívnych dôsledkov vypovedania Židov z okresu do ich domovských obcí. (269)

Dokument 142. Úradný záznam zo 7. 11. 1938 v ktorom sa okresný náčelník z Čadce pýta, čo so Židmi, ktorých poľská strana nechce prijať na svoje územie a kto zaplatí cestovné výdavky za deportovaných, keďže ich zaplatil samotný okresný náčelník. Telefonická odpoveď Krajinského úradu z toho istého dňa – deportovaných Židov – cudzincov treba dostať na poľské územie a cestovné výdavky s deportáciami okresnému náčelníkovi preplatí Krajinský úrad. (271)

- Dokument 143. Hlásenie Okresného úradu v Čadci Prezídium krajinského úradu zo 7. 2. 1939 o zbierke židov v Čadci (250.000.- Kč) a Oščadnici (15.000.- Kč). (272)
- Dokument 144. Žiadosť Okresného úradu v Gelnici zo 6. 11. 1938 Prezídium krajinského úradu ako postupovať pri deportáciách v prípade lekárov-židov. (273)
- Dokument 145. List katolíckeho farára v Kluknave Okresnému úradu v Gelnici zo 6. 11. 1938, v ktorom žiada, aby B. Eihorn, kantor a šachter židovskej náboženskej obce v Krompachoch nebol deportovaný do svojej domovskej obce na Poľkarpatskú Rus. (274)
- Dokument 146. Hlásenie Obecného notárstva v Krompachoch Okresnému úradu v Gelnici z 9. 11. 1938 o priebehu deportácií v obvode notárstva a reakciách židovského obyvateľstva. (274)
- Dokument 147. Hlásenie Okresného úradu v Giraltovciach z 8. 11. 1938 Centrálne pre riešenie židovského problému na Slovensku u policajného riaditeľstva v Bratislave o deportáciách. (275)
- Dokument 148. Hlásenie Okresného úradu v Ilave Prezídium krajinského úradu v Bratislave z 10. 11. 1938 o deportáciách z okresu. V hlásení je zaznamenané roztrhnutie rodín v priebehu deportácií. (281)
- Dokument 149. Hlásenie Okresného úradu v Kežmarku Prezídium krajinského úradu v Bratislave z 5. 11. 1938 o priebehu deportácií v okrese. Realizovali ich pomocou Hlinkovej gardy, ale aj zástupcov Deutsche Partei. (283)
- Dokument 150. Hlásenie Okresného úradu v Kežmarku Prezídium krajinského úradu v Bratislave z 8. 11. 1938, v ktorom priznáva okresný náčelník, že v meste prebehol pogrom a štátne a policajné orgány stratili kontrolu nad mestom. (284)
- Dokument 151. Hlásenie Okresného úradu v Levoči Prezídium krajinského úradu z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií. Zaistení Židia (s majetkom nad 500.000 Kč) museli zložiť kauciu 10.000 Kč, aby ich pustili domov. (285)
- Dokument 152. Hlásenie Okresného úradu v Liptovskom Mikuláši Prezídium krajinského úradu z 9. 11. 1938 o priebehu deportácií z okresu. (286)
- Dokument 153. Oznámenie Obecného notárskeho úradu v Liptovskom Mikuláši, že bude dražba pokaziteľných potravín a ovocia po deportovaných Židoch. (287)
- Dokument 154. Hlásenie Okresného úradu v Nitre Prezídium krajinského úradu zo 7. 11. 1938 o zásahu viedenských legionárov do deportácii v Nitre. (288)
- Dokument 155. Hlásenie Okresného úradu v Novom Meste nad Váhom Prezídium krajinského úradu v Bratislave zo 6. 11. 1938, v ktorom OÚ uvádza, aké dôsledky pre okres by malo vypovedanie Židov - bezdomovcov. Navrhuje aby do podnikov, ktoré by ostali po Židoch, bol daný za správu „spol'ahlivý jedinec“. (289)

- Dokument 156. Hlásenie Okresného úradu v Novom Meste nad Váhom Prezídiu krajinského úradu v Bratislave z 15. 2. 1939 o priebehu deportácií. V správe sú údaje o deportovaní 76 Židov (vrátane československých štátnych príslušníkov) a údaje o tábore vo Veľkom Kýre. (292)
- Dokument 157. List židovskej náboženskej obce z Nového Mesta nad Váhom Okresnému úradu v Novom Meste nad Váhom z 21. 12. 1938, že sa vrátil všetci deportovaní Židia. (293)
- Dokument 158. List Okresného úradu v Piešťanoch Veliteľstvu V. zboru v Trenčíne, z ktorého je zrejmé, že armáda pomáhala deportovať Židov. (294)
- Dokument 159. Hlásenie Okresného úradu v Poprade Prezídiu krajinského úradu v Bratislave z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií. (295)
- Dokument 160. Odpoveď Okresného úradu v Poprade Prezídiu krajinského úradu z 23. 11. 1938 na sťažnosť Sväzu drevárskeho hospodárstva na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, ktorí intervenovali na krajinskom úrade proti zatknutiu svojich dvoch členov. (296)
- Dokument 161. Hlásenie Okresného úradu v Považskej Bystrici Prezídiu krajinského úradu v Bratislave z 13. 12. 1938 o deportáciách v okrese. (296)
- Dokument 162. Žiadosť židovskej náboženskej obce z Rozhanoviec zo dňa 27. 11. 1938 Okresnému úradu v Prešove, aby ich kantor Š. Beihorn, príslušný do Mukačeva mohol ostať v obci, lebo sú ohrozené ich náboženské prejavy. Okresný úrad povolil pobyt Š. Beihornovi do 29. 12. 1938. (298)
- Dokument 163. Hlásenie OÚ z Prešova Krajinskému úradu v Bratislave z 30. 1. 1939 o priebehu deportácií. Podľa hlásenia sa v mlyne pri Nižnom Olčvári zdržiavali dočasne Židia. (299)
- Dokument 164. Úradný záznam telefonického rozhovoru z okresu Púchov s K. Klinovským z Prezídia krajinského úradu z 5. 11. 1938, v ktorom sú inštrukcie ako postupovať pri deportáciách. (300)
- Dokument 165. Okresný náčelník v Ružomberku zakázal 5. 11. 1938 vyplácať vo všetkých peňažných ústavoch v meste vklady niektorým židovským občanom. (301)
- Dokument 166. Hlásenie Obvodného notárstva v Hrabušiciach Okresnému úradu v Spišskej Novej Vsi z 11. 11. 1938 o priebehu deportácií. (301)
- Dokument 167. Hlásenie Četníckej stanice Spišská Nová Ves Okresnému úradu v Spišskej Novej Vsi z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií v meste. (303)
- Dokument 168. Hlásenie Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi Prezídiu krajinského úradu z 9. 11. 1938 o priebehu deportácií. (303)
- Dokument 169. Hlásenie Okresného úradu v Spišskej Starej Vsi z 8. 11. 1938 Prezídiu krajinského úradu o priebehu deportácií. (305)
- Dokument 170. Hlásenie Okresného úradu v Topoľčanoch Prezídiu krajinského úradu v Bratislave z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií. (306)

- Dokument 171. Vyslanec Künzl – Jizerský z ministerstva zahraničných vecí informoval 14. 12. 1938 Bratislavu o intervencii amerického ministra financií H. Morgenthaua v prospech dvoch deportovaných z Topolčian, ktoré sú jeho príbuzné. (307)
- Dokument 172. Odpoveď Predsedníctva slovenskej vlády z 19. 12. 1938 na otázku z ministerstva zahraničných vecí, ktorá sa týkala príbuzných amerického ministra H. Morgenthaua. Obidve rodiny sa vrátili do Topolčian. (308)
- Dokument 173. Zápisnica Četnickej stanice v Žabokrekochoch n./Nitrou, okres Topolčany z 22. 12. 1938 s T. Awsiankom o protižidovskej situácii v Dunajskej Strede po jej obsadení Maďarmi. (309)
- Dokument 174. List A. Okála J. Tisovi z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií vo Vranove. (311)
- Dokument 175. Hlásenie Okresného úradu v Zlatých Moravciach Prezídiu krajského úradu z 8. 11. 1938 o priebehu deportácií v okrese. (312)
- Archívy, v ktorých prebiehal výskum k danej téme (314)
- Výber z literatúry (319)
- The Holocaust in Slovakia – period of Autonomy (6. 10. 1938 – 14. 3. 1939). Documents. Preface. (323)
- Contents (334)
- Menný register (351)
- Miestny register (358)

Židovstvo vŕchne uznáva zásluhu prvej slovenskej vlády v udržaní verejného poriadku, osobnej a majetkovej bezpečnosti obyvateľov Slovenska bez rozdielu ich národnej a náboženskej bezpečnosti a vidi v úspechu tejto snahy slovenskej vlády, že celé občianstvo Slovenska stojí za ňou, rešpektuje jej rozhodnutia a výzvy. Židovská strana si však dovoľuje ponúknuť na to, že sa v poslednej dobe miestami prejavuje snaha, aby aspoň čo sa týka Židov, príjmi voľa vlády zaisniť verejný kľud a poriadok nestala sa úplnou kľudnosťou. Proti tomu prosíme vládu, aby v tomto smere naďalej energicky pokračovala, lebo neistota hrdí podnikanie a môže prívodiť oddialenie každého behu hospodárskeho života.

Židovstvo na Slovensku stojace pevne na základoch náboženstva a spravodlivosti a taktu na základoch meštianskeho svetového názoru trpí pod krivodivnými generalizujúcimi výčitkami, že má nič spoločného so svetovým názorom boľševickým jemu úplne cudzím. Prehlasuje preto pri tejto

Židovská strana bola len jedinou zo židovských strán. Okrem nej na Slovensku pôsobila aj Jednotná socialistická demokratická strana robotnícka – P.S. – A.G.F.Z. Obidve tieto strany mali socialistickú orientáciu. Židia na Slovensku v medzivojnovom období volili aj iné strany.